

**En övergripande undersökning av åtgärderna mot penningtvätt i
den svenska branschen för onlinespel 2024**

Innehåll

Förord	3
Förbehåll	4
Förkortningar	4
Bakgrund	5
Inledning	7
Q1: Framsteg och ihållande utmaningar i arbetet med den allmänna riskbedömningen	10
Q2: Framsteg och ihållande utmaningar arbetet med kundkännedom (KYC).....	12
Q3: Vilka mått eller KPI:er använder ni för att förstå om AML-ramverket är effektivt implementerat?	16
Q4: Finns det några farhågor när det gäller att säkerställa AML/CTF-program? Till exempel tillgång till kompetenta resurser, föråldrade system eller det regulatoriska landskapet.	18
Q5: Vilka utmaningar/behov ser ni i kommunikationen med banker?	20
Rating – Så värderas status av centrala delar av penningtvättsarbetet i branschen.....	21
Summerade reflektioner	24
Rekommendationer	26

Förord

Spelmarknaden ska vara en plats för glädje, förströelse och spänning – och en och annan storvinst. Kriminella aktiviteter ska rökas ut. Vår tolerans för penningtvätt i spelindustrin är obefintlig. Tillsammans med Advisense riktar vi i den här rapporten strålkastarljuset på oss själva och vårt arbete mot penningtvätt. Vad behöver vi bli bättre på? I rapporten uppmärksammas även möjligheter till förbättring och utveckling i relationen mellan spelbranschen och dess nära aktörer, som till exempel dess övervakande myndigheter. Syftet är att synliggöra hur arbetet mot penningtvätt i spelbranschen kan bli bättre. Det vinner vi alla på.

Gustaf Hoffstedt, Generalsekreterare

Branschföreningen för Onlinespel

Förbehåll

Alla åsikter och påståenden som uttrycks i denna rapport om inget annat anges är baserade på respondenternas åsikter, uppfattade lägesbild och diskussioner. Inget i rapporten utöver det som skrivs i avsnitten "Bakgrund till denna undersökning" samt "Rekommendationer" uttrycker författarens, det vill säga Advisense, bedömningar och påståenden.

Förkortningar

AML – Anti-penningtvätt (anti-money laundering)

B2C – Business to Consumer, erbjudande av speltjänst till konsument

CTF – Anti-terror finansiering (counter terrorist-financing)

EDD – Enhanced Due Diligence (fördjupad kundkänedom)

EBA – European Banking Authority, den europeiska Bankmyndigheten

ICA – International Compliance Association, en ledande aktör baserad i Storbritannien som erbjuder standardiserade utbildningar inom anti-penningtvätt, finansiell brottslighet och regelefterlevnad.

KPI – Key Performance Indicator, nyckelindikationer på prestanda

KYC – Know Your Customer (känn din kund)

Operatör – Företag inom spelindustrin, främst med en affärsmodell direkt mot konsument (B2C)

SAR – Suspicious Activity Report (rapportering av misstänkt aktivitet)

SGA – Spelinspektionen (Swedish Gambling Authority), myndigheten som har i uppdrag att säkerställa regelefterlevnad på den svenska spel- och spelmarknaden.

SFSA – Finansinspektionen (Swedish Financial Supervisory Authority)

Tillsynsmyndighet – Myndighet eller organ som övervakar en viss bransch eller affärsaktivitet.

TM – Transaktionsmonitorering

UBO – Unique Beneficiary Owner (verklig huvudman, VHM)

Bakgrund

Kort om spelmarknaden

I Sverige har speltjänstföretag har att följa penningtvättslagen sedan 2017. Per 1 januari 2019 omreglerades den svenska spelmarknaden. Sverige fick ett nytt regelverk, som öppnade upp för privata aktörer att erbjuda spel i Sverige genom ett licenssystem. Idag finns 88 bolag med svensk spellicens, med en total omsättning om drygt 27 miljarder svenska kronor.

EU-kommissionen bedömer att risknivån för penningtvätt inom onlinespel är betydande. Risknivån justerades upp i november 2022 till nivå fyra, vilket är den högsta nivån. Moneyval, Europarådets expertkommitté för utvärdering av åtgärder mot penningtvätt och terrorfinansiering (AML/CTF) bedömer att risken för penningtvätt genom onlinespel har sin grund i flera orsaker¹, bland annat:

- Onlinespel äger rum helt digitalt, utan direkt kontakt ansikte-mot-ansikte med kunder. Spelupplägg kan innebära att kunder använder flera konton och betalningar sker via olika betaltjänster, vilket sammantaget kan innebära utmaningar att uppnå kundkännedom. Transparensen enligt Moneyval försvåras också av användningen av huvudkonton (Master Accounts), VIP-konton, och blandade spelkedjor.
- Transaktionerna i onlinespel är snabba och gränsöverskridande. Möjligheten att spåra transaktioner och koppla dem till specifika individer kan i vissa fall vara mycket begränsad.
- Antalet utredningar och åtal gällande penningtvätt (ML) och finansiering av terrorism (FT) är lågt.

Enligt rapporten *Nationell riskbedömning av penningtvätt och finansiering av terrorism i Sverige 2020/2021*² bedöms risken för penningtvätt i spelbranschen som hög. Denna bedömning av hotnivån inom just spel grundar sig på faktorerna hög tillgänglighet och möjlighet att omsätta relativt stora belopp, på kort tid. Enligt rapporten utnyttjas spelbolag för penningtvätt utan att varken verksamhetsutövarna själva eller involverade banker upptäcker det. Bedömningen görs också att det finns risk för terrorfinansiering genom spelbolag på grund av möjligheten till både utlandstransaktioner och viss anonymitet.

¹ MONEYVAL är den officiella benämningen på Expertkommittén för utvärdering av åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism. Det är ett permanent övervakningsorgan inom Europarådet med 35 medlemsstater och jurisdiktioner, varav 32 bedöms uteslutande av MONEYVAL.

² Utgiven av Polismyndigheten genom *Samordningsfunktionen för åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism*

Om man utgår från Spelinspektionens sanktionsbeslut mot operatörer på senare tid pekar dessa enligt Advisense på några områden där finns brister. Det handlar om exempelvis följande:

- Otillräcklig förståelse för risken för penningtvätt och hur den kan materialiseras, hur riskbedömningen struktureras för att följa det potentiella hotet fram till åtgärder.
- Behov för förbättringar av kravspecifikationer, revisions- och uppföljningsförfaranden.
- Kundkännedom (KYC) och att sätta upp lämpliga automatiserade AML-gränser.
- Kontroll av tredjepartskontroller, det vill säga kontroll över de kontroller som utförs av partnerföretag/dotterbolag.
- Dokumentering av bevis samt effektiva och ändamålsenliga åtgärder.

Initiativet till denna undersökning

I takt med att marknaden för onlinespel växer, uppstår nya risker för penningtvätt. Detta medför nya utmaningar, vilket återspeglas i de senaste sanktionerna från tillsynsmyndigheter både i Sverige som nämnt ovan men också internationellt. Toleransen för penningtvätt inom spelindustrin är noll. Mot denna bakgrund har Branschen för Onlinespel (BOS) gett konsultföretaget Advisense i uppdrag att genomföra en unik undersökning för att få en aktuell lägesbild samt att kunna bidra till ett förstärkt arbetet mot penningtvätt och finansiering av terrorism i branschen.

För detta syfte har ansvariga funktioner i BOS medlemsföretag bjudits in för att delta i en intervju på anonym basis av Advisense, baserad på fem betygsfrågor och sex öppna frågor. Underlaget för denna rapport bygger på intervjuer om 30 minuter vardera med nio bolag. Respondenterna innehar funktioner såsom Money Laundering Reporting Officer, motsvarande Centralt Funktionsansvarig enligt Finansinspektionens föreskrifter, Ansvarig för Regelefterlevnad (Chief Compliance Officer) samt AML-chef. Intervjuerna genomfördes under oktober-november 2024.

Inledning

Arbetet mot penningtvätt diskuteras generellt oavsett typ av verksamhet utifrån en kombination av penningtvättslagen, regler från tillsynsmyndigheter, vägledning från den europeiska bankmyndigheten (European Banking Authority Guidelines) och finansiella tillsynspraxis, tillsammans benämnt som "Anti-penningtvättsregleringsramverket". För ett fullgott arbete som motsvarar kraven i penningtvättsregelverket och som klarar en tillsynsgranskning behöver verksamhetsutövare kunna uppvisa ett dokumenterat holistiskt angreppssätt. Penningtvättsexperter som jobbar med både finansiella och icke-finansiella bolag under tillsyn är överens om att det är en fragmenterad uppsättning av reglerna som är utmanande att navigera.

Därtill att betänka är att affärsmodellen för onlinespel skiljer sig från den typ av verksamhet som bedrivs i olika finansiella bolag. Erbjudandet av onlinespel B2C är enklare och kundernas incitamenten skiljer sig. Hur pengar tvättas genom onlinespel skiljer sig sålunda också från olika modus för penningtvätt i finansiell sektor. Resultaten från undersökningen kan sammanfattas i några observationer:

Vägledning för att säkerställa ett effektivt arbete mot penningtvätt

Ett genomgående tema i intervjuerna är att det finns behov för förtydligade krav och bättre vägledning från Spelinspektionen kring vad som utgör ett fullgott arbete mot penningtvätt. Rådande förutsättningar försvårar operatörernas förmåga att uppnå ett riskbaserat angreppssätt. Inte sällan är det enligt respondenterna oklart hur ett optimalt AML-program bör se ut, med hänsyn till vad som bedöms som effektiv implementering och tillräckliga åtgärder.

Bättre vägledning och en öppen dialog mellan Spelinspektionen och marknadsaktörerna skulle också kunna bidra till att Spelinspektionen får en fördjupad förståelse för hur penningtvättsarbetet bedrivs i praktiken, menar respondenterna. Respondenter har också uttryckt att de investerar mycket resurser för att hantera något de anser kan vara ett överdrivet problem. Summerat kan sägas att drivkraften för åtgärder mot penningtvätt är rädslan för att inte uppfylla regulatoriska krav.

Med det sagt, kan det uttryckliga behovet av mer detaljerad juridisk vägledning och referenser för att kunna säkerställa regel efterlevnad vara en indikator på mognadsnivån bland olika operatörer. Ett tydligt beroende av en tillsynsmyndighets hjälp för att navigera i alla delar av arbetet mot penningtvätt kan medföra att riskhanteringen centreras på strikt efterlevnad av detaljerade regler och föreskrifter, ofta kallat "checkbox compliance", snarare än att följa bredare etiska principer eller riktlinjer anpassade till verksamhetens unika omständigheter. Ett "checkbox compliance" förfarande kan minska sannolikheten att

effektivt uppnå mål, det vill säga att förebygga penningtvätt. Ett motvarande starkt fokus på procedurer och dokumentation för att uppfylla regulatoriska krav, som så att säga överskuggar syftet att förebygga och motverka risken för penningtvätt är inget unikt för onlinespel. Det finns i större flertal branscher enligt Advisense bedömning.

Anti-penningtvätt och/eller ansvarsfullt spelande

Respondenter diskuterade förhållandet mellan insättningar, inkomst, betalningsförmåga, ansvarsfullt och säkert spelande samt hur dessa faktorer är sammanlänkade med indikatorer för penningtvätt. Att lägga sina pengar på spel som underhållning och livsstil, skiljer sig mycket från att spendera på spel med syftet att tvätta pengar. Vad gäller att identifiera penningtvättsrisker, arbetar de flesta operatörer primärt med tröskelvärden. Att förstå just tröskelvärden och beteendemönster anses mycket viktigare än att bedöma risk utifrån insättningar.

Betalningsmetoder

Risken för penningtvätt har vidare minskat avsevärt genom övergå från korttransaktioner till att endast tillåta Swish och vissa betalningslösningssleverantörer (t.ex. Trustly), med hänvisningen att information (avsändare, mottagare) borde finnas tillgänglig i processen för Swish-betalningar.

Virtuella och kryptovalutor ses som ett hot som inte förväntas avta framöver. Samtidigt menar respondenter att de inte är i en position att avstå kryptobetalningar eftersom det skulle minska affärsmöjligheterna.

Finansiering av terrorism

Precis som penningtvätt är finansiering av terrorism ett rörligt mål. Förmågan att förstå typologier måste utvecklas kontinuerligt, och respondenter påtalar ett ökat fokus på motverkande av finansiering av terrorism (CTF) i branschen på senare tid. Det tillsammans med stödet från brottsbekämpande myndigheter gör att förmågan att identifiera fler typologier specifika för spelbranschen stärks. Dock kvarstår att onlinespel fortfarande anses vara ett enkelt sätt för individer att sätta in och ta ut pengar, och det är en utmaning att identifiera att terrorfinansiering.

Kundkännedom (KYC)

I Sverige är information om privatpersoner lättillgänglig i den publika domänen, vilket är jämförelsevis unikt. I diskussionen om fördjupad kundkännedom och kundriskklassificering, noterade respondenter att 50–90 procent av de kunder som ombeds att tillhandahålla ytterligare information inte svarar, och sålunda tappas. En ytterligare observation är att

fler kunder döljer sin identitet, exempelvis genom att utelämna adressuppgifter. Speciellt under de senaste sex månaderna har det blivit allt svårare att erhålla bevis på adress, och kunder anses bli allt mindre villiga att dela med sig av personlig information.

KPI och effektivitet

På frågan om nyckeltal, Key Performance Indicators, för att värdera hur effektiva deras program mot penningtvätt är, fokuserade de flesta respondenter på vilka procedurer och åtgärder som är implementerade, såsom individuella kontroller, urval och rapportering till styrelsen. Respondenter uttryckte att deras åtgärdsprogram mot penningtvätt är för resurskrävande och att de gör mer än nödvändigt.

På en hög nivå finns det en inneboende intressekonflikt inom verksamheten. Operatörer som rapporterar många misstänkta transaktioner förlorar marknadsandelar. I huvudsak kan ett proaktivt arbete mot penningtvätt skada företagets intäkter.

Den största utmaningen är att uppnå ett riskbaserat angreppssätt, och det beror på förutsättningarna i regulatoriska landskapet. Med reservation för rapportens begränsade omfattning och tid för varje intervju kan vi konstatera att få respondenter diskuterade hur just effektiviteten i diverse specifika åtgärder och kontrollaktiviteter bedöms. Ej heller kom diskussionerna in på utvärdering av modeller, kvalitetskontroll och lämplighet kopplat till effektivitetsfrågan. Nyckeltal och riskaptit bedöms också i rating-frågorna i slutet av denna rapport.

Kommunikation med banker och andra intressenter

Kommunikation med banker är en central fråga för operatörer. Detta är inget unikt för Sverige. Respondenter upplever att de inte lyckas förklara för bankerna vilka säkerhetsåtgärder och kontroller de har på plats. Uppfattningen finns också att man i branschen bättre behöver förstå hur bankerna gör sina riskbedömningar. Enligt respondenterna finns en farhåga att bli föremål för de-risking. Begreppet de-risking handlar om att finansiella institut helt och hållet vägrar att tillhandahålla vissa kundgrupper tjänster eller upphör att tillhandahålla sådana kunder tjänster, eftersom de anser att risken för penningtvätt är för stor. Man av-riskar alltså kollektivt hela kundgrupper eller segment.

I övrigt uttrycks generellt att mer och bättre information bör delas inom branschen för att driva utvecklingen av bättre kapaciteter och även bidra till ett förbättrat förbyggande av bedrägerier.

Q1: Framsteg och ihållande utmaningar i arbetet med den allmänna riskbedömningen

Den första frågan diskuterar framsteg och ihållande utmaningar i arbetet med den allmänna riskbedömningen. Precis som den finansiella sektorn, har spelbranschen att hantera allt snabbare förändringar och innovation inom den kriminella ekonomin och hur organiserad brottslighet hittar nya vägar och bryter ny mark. Kritiska frågor på en global skala inkluderar hur organiserad brottslighet utnyttjar AI, användningen av kryptotillgångar och hur olika geografiska marknader ska riskbedömas.

Det finns en betydande förbättring i den allmänna medvetenheten om penningtvätt. Det ingår nu i princip i alla diskussioner som sker inom branschen, och det finns också en stor förståelse för kraven kring detta. Till den grad att, som en respondent uttryckte det, det nu till och med kan kännas överdrivet.

En uppfattning som delas av några respondenter är att onlinespel inte är en bransch där pengar tvättas. Det kan i så fall finnas enstaka fall av penningtvätt i kasinon.

Respondent: "Vi har inga inaktiva konton med pengar. Inga stora summor överförs. Den största utmaningen är att hitta en balans och undvika att spendera mycket resurser som inte ger några resultat."

Den allmänna riskbedömningen avgörande för att upprätta ett framgångsrikt antipenningtvättsprogram. Brister i den allmänna riskbedömningen har varit anledningen varför operatörer tilldelas sanktioner av Spelinspektionen på senare tid. Enligt respondenter har det skett dramatiska framsteg i arbetet med riskbedömning de senaste åren. Fram till för fem år sedan var det vanligt att ha bara ett Word-dokument med betyg i två kolumner för att få en totalpoäng på risker och kontroller. Vissa operatörer fortfarande arbetar på det sättet, medan andra har utvecklat ett egna verktyg för att uppnå tillräcklig detaljnivå och förstå riske exponeringens potentiella konsekvenser.

Kontakten med tillsynsmyndigheten

Mycket av diskussionerna i hela undersökningen kretsade kring tillsynsmyndighetens roll och hur kraven i AML-direktiven i EU och globalt anpassas och översätts till den nationella jurisdiktionella kontexten. Uppfattningen är att tillsynsmyndigheterna föredrar att jaga mindre aktörer hellre än att rikta in sig på de stora fiskarna, och spelbranschen är ett lätt byte.

Det nuvarande fokuset på penningtvätt gör att man siktar långt över vad som är nödvändigt. Respondenter menar att det finns en allmän rädsla som lett till att man gömmer sig bakom formulär och dokument, med en antydning om att allt penningtvättsarbete är mycket överdrivet. Det har blivit alltför resurskrävande. Det stora problemet i onlinespelsindustrin är dock inte penningtvätt. En respondent betonade särskilt att deras företag inte har bidragit till den snabba ökningen av rapportering av misstänkt aktivitet (SAR) till FIU.

Det stora problemet är konsumentskydd och ansvarsfullt spelande. Den viktiga punkten är kundernas inkomster och inkomstkälla, eftersom det kopplar penningtvätt till ansvarsfullt spelande. Processen för operatören är att först titta på ansvarsfullt spelande och därefter penningtvätt.

Vad gäller temat tydlighet från Spelinspektionen, uttryckte vissa respondenter att de är mycket nöjda med de riktlinjer som finns och att dessa är ett bra stöd, grundliga och relativt tillgängliga. Respondenter som är mindre nöjda med Spelinspektionen säger att de frågor som Spelinspektionen ställer tyder på att de har liten förståelse för hantering av kundkännedom samt monitorering. Operatörer känner sig som om de behandlas som en bank. Det är orättvist, eftersom banker och bankkunder har olika logik jämfört med spelkunder. Det är viktigt för en tillsynsmyndighet att förstå gråzonerna och att avsevärt förbättra sina uppföljningsaktiviteterna.

Andra diskuterade Spelinspektionens position i jämförelse med tillsynsmyndigheter i andra länder, och pekade på att Spelinspektionen inte har så stor förståelse för branschen. Implementering av regulatoriska krav och vägledning är bättre till exempel i Danmark, Malta och Spanien än i Sverige.

Betalningsmetoder

En stor positiv förändring är att korttransaktioner inte längre tillåts. Genom att endast tillåta Swish och betalningstjänstleverantörer såsom Trustly anses riskerna för penningtvätt minskat avsevärt. Swish är en mycket populär betalningsmetod, och eftersom den är kopplad till banker bedöms den vara låg risk. Swish som metod kan dock förbättras betydligt om den blev mer transparent. Ett bankutdrag ger operatören bara ett nummer, som de sedan kan matcha med data tillgänglig på e.g. *hitta.se* för att hämta in inkomstsuppgifter och bedöma risken för potentiellt oansvarigt spelande. Respondenter påtalar att man vill kunna identifiera avsändaren, bostadsadress och se bankutdrag, men medger samtidigt att denna ambition kan vara för långtgående och alltför inträngande.

Det är bara möjligt att identifiera penningtvätt med de klassiska komponenterna som brottvinster, spelberoende och skatteflykt om man får bankutdraget. Detta innebär att

banker kan se detta innan spelbolag kan. Enligt en respondent rapporterar dock spelbolagen skatteflykt innan bankerna gör det.

Virtuella valutor

Operatörer som accepterar krypto som betalningsmetod väcker viss oro i branschen. Trots möjligheten spåra betalningar tillbaka till e-plånböcker. Kommersiellt kommer trycket att öka på fler operatörer att börja acceptera krypto och virtuella valutor. Innovationstakten är snabb, och kryptovalutor kommer inte att försvinna. Detta är en tydlig utmaning för spelindustrin som helhet. En respondent sade att operatörer kan välja att de-riska³ helt, men det blir också svårt från ett marknads- och konkurrensperspektiv.

Åtgärder mot finansiering av terrorism

Den senaste tiden har sett ett ökat fokus på åtgärder mot terrorfinansiering. Onlinespel är fortfarande ett enkelt sätt för människor att sätta in pengar och ta ut medel, men mycket svårt att upptäcka riskerna inom branschen. Fler typologier har identifieras inom detta område, också mycket tack vare brottsbekämpande myndigheter med fler parter. Fortsättningsvis behövs mer fokus för att identifiera typologier på löpande inom spelbranschen. Det är också positivt för operatörer att det nu är ett tydligare fokus på åtgärder mot terrorfinansiering på nationell nivå.

Q2: Framsteg och ihållande utmaningar arbetet med kundkännedom (KYC)

Processen kring kundinformationsinhämtning och kundriskbedömning diskuterades i termer av framsteg och utmaningar, men också tredjepartsrisk, strategi för åtgärder gällande fördjupad granskning och löpande monitorering. Målet är att försöka göra kundresan så enkel som möjligt, och onlinespel är per definition en miljö där man inte möts fysiskt ansikte mot ansikte. Mindre nogräknade aktörer kommer enligt respondenter att fortsätta hitta nya sätt att infiltrera system och takten kommer bara att öka på grund av användningen av nya applikationer, inklusive AI och identitetskapning. Operatörens uppgift är att fånga upp och mitigera riskerna för att försöka hålla jämna steg med teknikutvecklingen och använda tredjepartsleverantörer av data.

³ Se förklaring till begreppet de-risking ovan i rapporten, kortfattat att kategoriskt utesluta hela kundgrupper för att undvika risk.

På temat data, anses Sverige vara unikt, detta med hänsyn till tillgången på öppen källdata i den publika domänen och BankID för att verifiera att betalningar. Respondenterna säger att tack vare BankID är de mycket nöjda med sin kundkännedomsprocess. Att uppnå kundkännedom anses i sig inte vara ett problem. I praktiken innebär det att kundkännedomsarbetet outsourcas till betalningstjänstleverantören som slutför identifieringsprocessen innan den övertas av operatören, som sedan kompletterar med ytterligare information efter behov inom sitt eget system. För kunder som bedöms som 'låg risk' är det enkelt och snabbt. På 'normal' risknivå samlas även personlig kreditdata och lönebesked in. Operatörer använder Swish och betalningstjänstleverantörer som Trustly, vilket möjliggör en strikt process som minskar risk, dubbelkonton och kontroll av personnummer för varje transaktion.

Fördjupad kundkännedom

När fördjupad kundkännedom är nödvändig förändras förutsättningarna. Många kunder som ombeds svara på för många frågor tappas. 50 till 90 procent av kunderna som blir tillfrågade att lämna ytterligare information svarar inte och deras konton stängs ner. Operatören som uppger att 90 procent av kunderna inte återkommer i processen för utökad kundkännedom säger även att om det finns något "kriminellt belopp" kommer det att "stoppas på låga nivåer".

Många potentiella och befintliga kunder är mycket återhållsamma med att lämna information när det handlar om en underhållningsprodukt, vilket är väsensskilt från t ex kundens förhållningssätt till banktjänster. Det är väldigt annorlunda när man blir tillfrågad av en bank. Därtill ser inte en operatör hela bilden som en bank gör.

Det är svårt att hantera kunder med noll eller ingen beskattningsbar inkomst, till exempel personer som har flyttat till ett annat land eller vars inkomst nyligen har ändrats. Detta kräver utökad kundkännedom eller ett intyg om beskattningsbar inkomst för att fastställa ett normalt konsumtionsmönster. För att bygga en kundprofil och upprätta frågor för att undvika kringgående innefattar informationen som begärs in även födelseland. För vissa typer av inkomstgrupper försöker man också korsreferera den information man har med offentlig svensk statistik enligt en respondent. I deras fall uppskattas att 50 procent av kunderna inte svarar.

En tydlig observation är att fler kunder döljer sin identitet, till exempel genom att utelämna information om bostadsadress. Speciellt under de senaste sex månaderna har det blivit svårare att få ett adressbevis, och kunder är inte lika villiga som tidigare att dela sin personliga data.

Respondenter har vidare sett en ökning av kriminella som använder falska konton. Åtgärder på låga belopps- och kontonivåer flaggas dock inte, bara när det handlar om stora volymer, exempelvis 100 konton.

Spelinspektionens förhållningssätt vad gäller kundkännedomsprocessen

De flesta kraven gällande kundkännedom är tydliga vad gäller Spelinspektionens förväntningar, inklusive löpande screening, politiskt utsatta personer (Politically Exposed Persons, "PEPs) etc. Utmaningen för operatörer är nu att utveckla metoder för att minimera manuella kontroller så mycket som möjligt.

I motsats till de respondenter som argumenterar att kundkännedomsprocessen inte är ett problem, ansåg andra att den är mycket utmanande just på grund av Spelinspektionens förhållningssätt. Spelinspektionen förstår inte vilka risker som operatörerna i realiteten kan exponeras för. Istället fokuseras tillsynen helt på insättningar och finansiering av spelberoende. Men det som är mycket vanligare är smurfing⁴, målvakter, bedrägerier. Missbruk av identitet, dvs. identitetsbedrägeri, är ett problem.

"Låt oss ta exemplet med den bulgariska byggarbetaren," sade en respondent. "En kombination av någon från ett högriskland som är bosatt i Sverige och arbetar inom en kontantintensiv bransch. I slutändan är det bedrägeri, ID-bedrägeri, smurfing (penningtvätt genom att sätta in mindre summor pengar på flera konton, för att sedan föra över pengarna igen till konton, ofta med hjälp av så kallade målvakter, i olika och ofta utländska banker). Man måste förstå mönstren. Detta är en risk för branschen."

Penningtvätt blir en fråga om betalningsförmåga och det är allt. Enligt penningtvättsregelverket är dock kunskap om inkomst endast relevant i en högriskkategori och om det finns bevis på inkomst. Spelinspektionen driver i grunden mål för ansvarsfullt spelande genom penningtvättsmål, vilket gör det mycket svårt och svagt. En mer sofistikerad syn krävs. Till exempel, vad är relationen mellan insatser, vinster och uttag. Organiserad brottslighet använder många små konton för att minimera förluster. Operatörer som rapporterar många misstänkta transaktioner förlorar marknadsandelar. I huvudsak skadar det företagets intäkter.

För vissa operatörer är kundriskbedömningen riskbaserad, för andra är uppfattas sättet som Spelinspektionen bedömer processen snarare som *deskriptiv* med hjälp av uppsatta kriterier. Enligt respondenterna är förhållningssättet från Spelinspektionen inte deskriptivt. Angreppssättet är riskbaserat. Men på grund av hur det fungerar framstår tillsynen ändå som föreskrivande men då utan att ge detaljer. Detta upplevs som motsägelsefullt.

⁴ Smurfing är sättet att genomföra ett stort antal små överföringar under vanliga beloppsgränser istället för färre stora summor som ger utslag i transaktionsmonitoreringen för penningtvätt.

Respondent: "Spelinspektionen behöver bestämma sig för vad de vill, ett riskbaserat angreppssätt eller något annat, för att ha en ram inom vilken man kan arbeta riskbaserat och ha en öppen dialog utan repressalier. Man måste få möjlighet att göra förbättringar!"

Limiter

De flesta operatörer arbetar primärt med tröskelvärden. De har varierande tröskelvärden, skapar kundprofiler och övervakar deras beteende. Spelinspektionen är dock inte intresserad av den teknik som används för detta enligt respondenter. De fokuserar på insättningar och vad som är profilerat kopplat till vad som sätts in.

När det gäller tröskelvärden, inkomst och betalningsförmåga (ansvarsfullt spelande) hänvisar vissa operatörer till insättningsgränsen på 2000 EUR, medan andra har betydligt lägre gränser. Insättningar i relation till KYC är också något som respondenterna säger att Spelinspektionen borde kommunicera tydligare kring för att förstå vad insättningsnivåerna bör vara. Är nivån en riktlinje eller ett krav? Så länge detta inte är tydligt är operatörer osäkra på om de gör ett bra jobb.

Ytterligare angående limiter och inskaffande av information om medlens ursprung och/eller inkomst menade en respondent att Spelinspektionen "missar något viktigt" här. Det finns en brist på förståelse för hur man ska justera och korrelera mellan insättning och konsumtion för att verkligen förstå spelkundens beteende. Att sätta gränser skulle påverka – i en respondents fall - 40 procent av deras kundbas. 20 000 SEK för en person är inte samma sak som för en annan. Kunder öppnar flera konton för att få en signeringsbonus, men de flesta kommer inte till denna nivå. Det finns en betydande ökning av antalet kontroller som måste göras även för de spelare som inte ens når den nivån. En respondent uttryckte att detta är ett slöseri med resurser.

Detta inkluderar hur betalningsförmåga bedöms och insättningsgränser som överstiger 20 000 SEK inom en rullande period på en månad. Det gäller oavsett om det finns aktivitet på kontot, och uppfattas som något konstgjort eftersom kunder kan ändra sitt beteende över tid och 20,000 SEK är från ett finansiellt perspektiv en låg summa jämfört med andra marknader.

Ansvarsfullt spel och penningtvätt är två frågeområden som är direkt kopplade med varandra och där riskerna kan anses sammanflätade. Kundkännedomsprocessen används för att förstå vad kunder har råd med. Enligt respondenterna är tillsynsmyndighetens angreppssätt att de två inte kan kombineras. Ansvarsfullt spelande och AML möts i mitten, vilket gör det oklart hur tillsynsmyndigheten resonnerar i frågan.

Det finns en skillnad mellan konsumtion som en livsstil och nöje och konsumtion för att tvätta pengar. Operatörer vill förstå varningssignaler utan att stänga dörren för affärer.

Finanspolisen borde tillhandahålla en mer detaljerad uppdelning av modus operandi till branschen.

Respondent: "Vi fokuserar på vad reglerna säger, vad mer kan vi göra? Finns det en större möjlighet att dela trender och data?"

Q3: Vilka mått eller KPI:er använder ni för att förstå om AML-ramverket är effektivt implementerat?

Bakgrunden till denna fråga är att tillsynsmyndigheter på senare tid i både finansiell och icke-finansiell sektor blivit allt tydligare i sitt tillsynsarbete vad gäller förväntningar på hur aktörer säkerställer en effektiv och risk-baserad implementering av penningtvättsåtgärder. Som exempel kan det också handla om förmågan att uppvisa ett dokumenterat holistiskt angreppssätt. Mycket pekar på att verksamheter bör röra sig bort från ren "checklista-efterlevnad" och istället fokusera mer på effektiviteten i åtgärderna, från kundriskklassificering till falska larm i transaktionsövervakning och modellrisker.

När det gäller KPI för att säkerställa effektiv implementering av penningtvättsprogram diskuterade respondenterna flera perspektiv, såsom månatlig löpande granskning av de tjugofem största kunderna, urval, individuella kontroller och rapportering till styrelsen. Bilden som gavs är att AML-åtgärder kräver för mycket resurser och att operatörer gör mer än nödvändigt. Det var mindre diskussion om utvärdering av modellrisker och hur första och andra försvarslinjen jobbar för att säkra ändamålsenlighet och effektivitet inom olika penningtvättsåtgärder, kontroller och hur dessa hänger ihop.

Exempel på KPI:er som respondenter diskuterade:

- Granskning av kundkonton, inklusive konton med ofullständiga uppgifter. Årlig uppdatering av den allmänna riskbedömningen eller när det sker väsentliga händelser i branschen som bör ingå i bedömningen, baserat på sannolikhet, påverkan och hanteringen av residualrisk och i de fall att residualrisken är högre än önskat, åtgärder som ska vidtas.
- Datapunkter från *business intelligence* för beräkning av risker, interna serviceavtal (service level agreement) för hantering där ärenden ska avslutas, hur snabbt man måste agera på konton. Exempel på KPI är ärendehantering och klassificering av ärenden som låg, medelhög eller hög risk.

- KPI sätts både för enskilda spelare och marknadens exponering. Övervakning av plötsliga ökning av högriskspelare, riskpoäng för spelare, för att identifiera hur många som klassificeras på olika nivåer och betalningströsklar, i förhållande till nettobortfall, insättningar, AML-poängkort som inkluderar betalningsmetod, förhållandet mellan uttag och insättning för att fastställa KPI för om kundbasens aktivitet är i linje med den allmänna riskbedömningen och företagets totala exponering. Dessa kontroller kombineras med tröskelvärden för betalningsförmåga och ansvarsfullt spel, satta med algoritmer, *dashboards* med kundklassificering, vilket jämförs för att fastställa förändringar i aktivitetsmönstren (med hänsyn till kända beteendemönster på månadsbasis såsom lönedagar eller helger).
- Angreppssättet till detta område är först ur ett ansvarsfullt spelperspektiv, att sätta gränser för att kunna agera, kontroll av medelskällor, beräkning av inkomstintervall och disponibel inkomst.
- Kvartalsvis granskning av kontroller och informationsinsamlingsprocess, där man tittar på varningssignaler, stora insättningar etc., men där man också överväger att införa ytterligare kvalitetskontrollåtgärder.
- Genomsnittliga hanteringstider, eskalering, tid för att lämna in SAR (suspicious activity reporting), med inblandning av internrevision och vid behov extern revision.

Respondent: "Det främsta KPI för spel? Inlämnade SAR-rapporter⁵. Ett företag menade att de var överlägset bäst 2019. De hade 1 procent av marknaden men stod för 20 procent av rapporterna. Andra företag rapporterade för lite."

Respondent: "Det är alltid en utmaning att kunna ändra sig tillräckligt snabbt. Det viktiga är att se till att man inte fokuserar på saker som inte innebär någon AML-risk."

Tillgång till data och dokumenthantering

Klassiska indikationer på penningtvätt är lätta att upptäcka. Medlens ursprung är svårare att säkerställa. En utmaning som alla operatörer har är att data är inaktuell, oavsett om det handlar om att ta in skatteuppgifter med mera. Minimidokumentation granskas årligen och väsentliga ändringar uppdateras. Bra revisionsstruktur i förhållande till det, en uppsättning helt oberoende interna revisorer, utvärdering av kontroller och procedurer.

Det finns tydliga riktlinjer för kundkännedom, fördjupad granskning och transaktionsmonitorering. Standardlösningar fungerar för syftet och är volymdrivet, men eftersom det är onlinespel och man inte träffar kund ansikte mot ansikte. Vanliga kunder som har relativt låga transaktionsnivåer kräver kontroller av väsentliga förändringar, som kan kopplas till stora evenemang som Superbowl. Fokus bör vara på exempelvis

⁵ SAR = Suspicious Activity Report, rapport av misstänkt aktivitet.

nyöppnade konton för att visa kopplingar till stora grupper av nya konton, prepaid-kort och insättning av liknande belopp. Detta är där resurserna bör fokuseras. Genomgående är problemet att fastställa vad som är normalt, inte bara bocka av en lista. Det kan ändras timme för timme.

Hur tillgången på vägledning påverkar effektiviteten

Operatörer saknar feedback från Finanspolisen på det som rapporteras in, hur kvalitativt det är och hur man står sig jämfört med andra. Någon form av branschmätt eller branschpraxis ("benchmark") är önskvärt. Då detta saknas, etablerar operatörer sina egna mått baserat på omsättning.

Samtidigt är det tydligt att varje operatör är unik. Svårt att bedöma enligt ett konsekvent format. Branschen behöver utbilda Finanspolisen och tillsynsmyndigheter så att de förstår 'hur normalt ser ut', i termer av insättningar, nivåer och andra faktorer, och vad som sammantaget kan bedömas som 'vanligt'.

Effektivitet handlar om vilka förväntningar som finns på operatörer. Detta varierar mellan jurisdiktioner. Ur en operatörs perspektiv, där det är vagt eller lämnar mycket tolkningsutrymme, blir ramen mindre effektiv över hela branschen. Att kontrollera medlens ursprung, kundens tillgångar, kan leda till bristande enhetlighet i branschen.

Q4: Finns det några farhågor när det gäller att säkerställa AML/CTF-program? Till exempel tillgång till kompetenta resurser, föråldrade system eller det regulatoriska landskapet.

Denna fråga diskuterades för att få en vidare bild av farhågor kring förutsättningarna att säkerställa ett gott penningtvättsarbete. Exempel som angavs men utan att begränsa frågeställningen var tillgång till erfarna och kompetenta resurser, gamla eller otillräckliga tekniska system samt det regulatoriska landskapet.

Specialistkompetens som en effektivitetsfaktor

Tillgången till kompetenta resurser anses avgörande för att åstadkomma effektivitet i verksamheten. Att rekrytera och behålla kvalificerad personal på grund av "rekryteringsjakt" fortsätter att vara en utmaning, det kommer in många nya medarbetare och utbildning sker varje vecka, men samtidigt saknas bra utbildningsprogram för

spelindustrin. Det kan bli en ond cirkel. I fallet Malta, där många respondenter är baserade, är det ett problem att locka penningtvätts-specialister.

Några respondenter känner sig till skillnad från andra trygga med att de har kompetenta resurser med åtta till tretton års erfarenhet i spelbranschen, till exempel från landbaserade kasinon, med ICA-certifiering⁶ och löpande utbildning. Andra pekade på att det är en pågående utmaning att hitta kompetenta resurser. Bolagens penningtvättsavdelningar växer, men det finns få personer att rekrytera på senior- eller ledningsnivå. Vanligtvis tar det sex till tolv månader för en nyanställd att förstå hur spelverksamheten fungerar. Resurser kan ha en bakgrund inom penningtvätt men sakna erfarenhet inom branschen. Det är svårt att hitta rätt matchning. Precis som i andra branscher finns det också ett mått av prestige bland spelbolag när det gäller vem som kan attrahera vilka personer.

System

Regelefterlevnad avseende penningtvätt kan skapa ekonomiska fördelar om åtgärder och funktioner är effektiva. "Det är upp till mig att förmedla till ledningen att de kan spara pengar", menade en respondent. Onlinespel är en ung bransch, vilket innebär att många operatörer bygger nästan alla sina system internt. Respondenterna uppgav att de inte har förtroende för något av de system som finns på marknaden. Man måste ha kapacitet att bygga sin egen plattform, vilket innebär att man behöver personer som kan vara arkitekter. Enligt vissa är äldre system ett problem, särskilt för företag med flera operatörer inom samma koncern.

Att uppdatera system för att anpassa sig till nya regulatoriska krav är besvärligt, och det skapas flaskhalsar genom tidskrävande insamling av data om beskattningsbar inkomst, registrering och insättningar som de vill automatisera. En del av problemet är att tillsynsmyndigheter inte specificerar vilka källor och vilken data som ska samlas in (Ratsit, Hitta.se etc.), och att allt arbete är manuellt.

Ett risk-baserad angreppssätt

Att säkerställa att man uppnår ett riskbaserat angreppssätt i penningtvättsarbetet är den största utmaningen enligt vissa respondenter. Det har enligt dessa återigen sin grund i hur det regulatoriska landskapet fungerar. Här görs också en jämförelse med hur den svenska spelinspektionen agerar jämfört hur man upplever motsvarande i andra länder. Respondenterna menar att de i andra marknader kan kommunicera mer obehindrat med tillsynsmyndigheterna än med Spelinspektionen i Sverige. Det saknas också vägledning i samband med att Spelinspektionen kräver att operatörer ska vidta olika åtgärder. Det

⁶ ICA=International Compliance Association, en ledanden utbildnings- och certifieringsaktör inom AML och regelefterlevnad.

delges lite eller ingen information om vad som är rätt eller fel, Spelinspektionen kommunicerar inte hur man kan förbättra eller vad som bör göras. Det vore enligt respondenterna önskvärt med mer framförhållning i diskussionerna kring tillsyn och mer vägledning. Separat nämndes i övrigt att operatörer nu har en direktlinje till Finanspolisen.

Att tillfredsställa externa intressenter är en utmaning. Ingen mängd efterlevnad anses vara tillräcklig. Utöver frustrationen kopplat till kontakterna med Spelinspektionen ser operatörerna också förbättringsbehov i dialogen med bankerna.

Respondent: "Bankerna är inte uppriktigt intresserade av huruvida vi som företag kontrollerar våra risker eller inte. Bankerna är på väg mot avriskering i vilket fall som helst."

En respondent uttryckte att om samma måttstock tillämpades på dem som på aktörer i andra branscher, skulle de klassificeras som mycket låg risk. Bankerna följer inte Europeiska Bankmyndigheten riktlinjer för *de-risking*. De-risking handlar om att aktörer inom bank och finans helt och hållet vägrar att tillhandahålla vissa kundgrupper tjänster eller upphör att tillhandahålla sådana kunder tjänster, eftersom de anser att risken för penningtvätt är för stor. Man *av-riskar* alltså kollektivt hela kundgrupper eller segment.

Samtidigt, menar respondenter att de bedriver de lobbying för att stävja samma svarta marknad, det vill säga företag som erbjuder olicensierat spelande, vilket gör det svårt för dem att upprätthålla bankrelationer. Detta innebär att operatörer måste kämpa på två fronter- På kundnivå med olicensierade företag, och på banknivå vad gäller risk för ryktesskada.

Q5: Vilka utmaningar/behov ser ni i kommunikationen med banker?

En positiv utveckling som respondenterna uppfattar det är att bankerna är mycket nöjda med att operatörer avvecklat sina kunders möjlighet till kortbetalning. Bedömningen är att detta har minskat betalningsrisken.

Generellt är den röda tråden i utmaningarna med banken att få tydlig information i kontoutdrag, inklusive namn, vilket skulle möjliggöra att identifiera var pengarna kommer ifrån. En av de största bankerna tillhandahåller bara mobilnumret, sannolikt spelvinster, men anger bara "överföring". Operatörer menar att det skulle vara idealiskt om de kunde se den verkliga huvudmannen för betalningsmottagaren. Transparensnivån är låg. Det skulle gynna hur penningtvättsarbetet som helhet styrs om mer information kunde delas.

Enligt respondenterna kämpar man med logiken kring varför information inte kan delas.

Respondenter menar att bankerna tar den enkla vägen ut och straffar operatörer för vad de anser inte är tillräckligt bra. Det finns ett inslag av rädsla bland bankerna. De tar den enkla vägen ut och förstår inte de verkliga kraven som fastställts av Spelinspektionen. Bankerna anses fokusera för mycket på små operatörer, vilket är ett slöseri med resurser samtidigt som det är svårt för enskilda operatörer att göra något åt detta.

Behovet är stort att kunna utbyta information om trender och modus operandi med Svenska Bankföreningen, finanspolisen samt inom Branschföreningen för Onlinespel. Bankerna tycks inte förstå inte varför operatörer har många transaktioner, varför det finns mer Swish, vilket har kategoriserats som högrisk av Finanspolisen. Det är standardprocedur.

Vidare upplever respondenter att de inte har någon framgång i att förklara för bankerna vilka säkerhetsåtgärder och kontroller de har på plats. Informationsförfrågningar upplevs inte alltid som proportionerliga eller relevanta. Ett mer strukturerat angreppssätt behövs för att hjälpa båda operatörer och banker att se hela bilden och för att bankerna bättre ska förstå operatörernas affärsmodell.

Enligt respondenter kan de enkelt se om en kund har fyra till fem spelkonton, men det finns inget sätt att kommunicera detta med banken. En central kontaktpunkt skulle kunna lösa det. Respondenter påpekade att de kan se när en aktivitet är ovanlig, men menar att bankerna inte har resurser att agera på det. Svenska banker bör förbättra bedrägeriförebyggandet och agera snabbare. Det finns också behov av att förbättra kommunikationen kopplad till Swish. I praktiken skulle detta vara en utmaning eftersom det skulle kräva mycket resurser i många banker i Sverige.

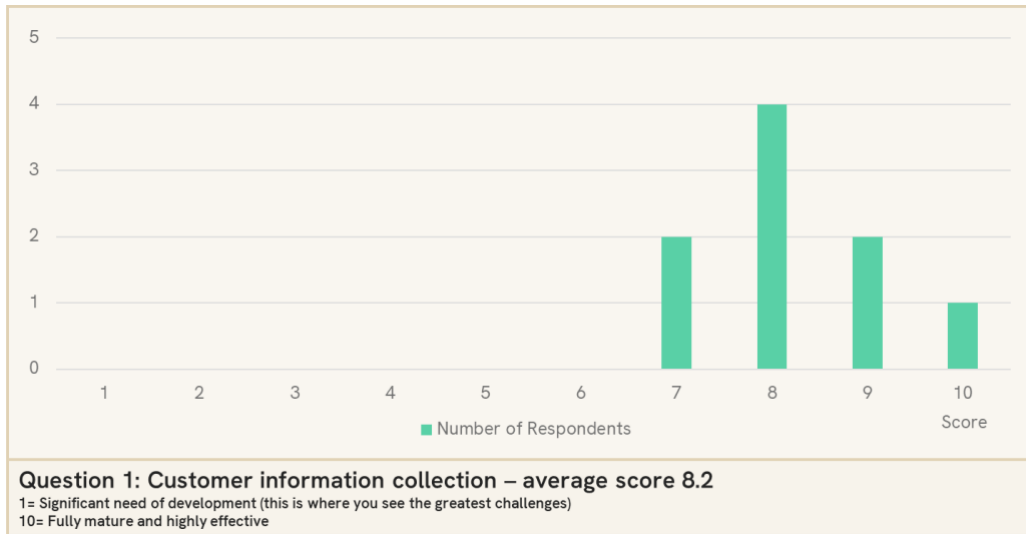
Rating – Så värderas status av centrala delar av penningtvättsarbetet i branschen

I tillägg till de öppna diskussionerna som ligger till grund för ovanstående innehåll i denna rapport, ombads respondenterna svara på fem rating-frågor om hur långt man anser att branschen kommit i arbetet med ett urval centrala processer i penningtvättsarbetet. Skalan är från ett till tio, där '10' betyder fullt utvecklat och mycket avancerat, och '1' betyder att det är en stor utmaning och fortfarande behöver betydande utveckling.

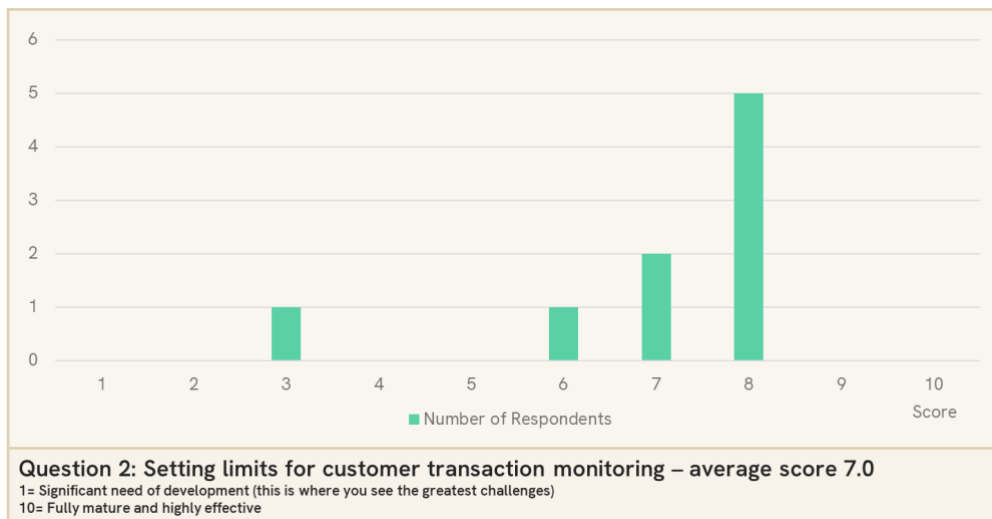
1: Insamling av kundinformation

Genomsnittligt betyg 8,2, betygsfördelning: 7–10.

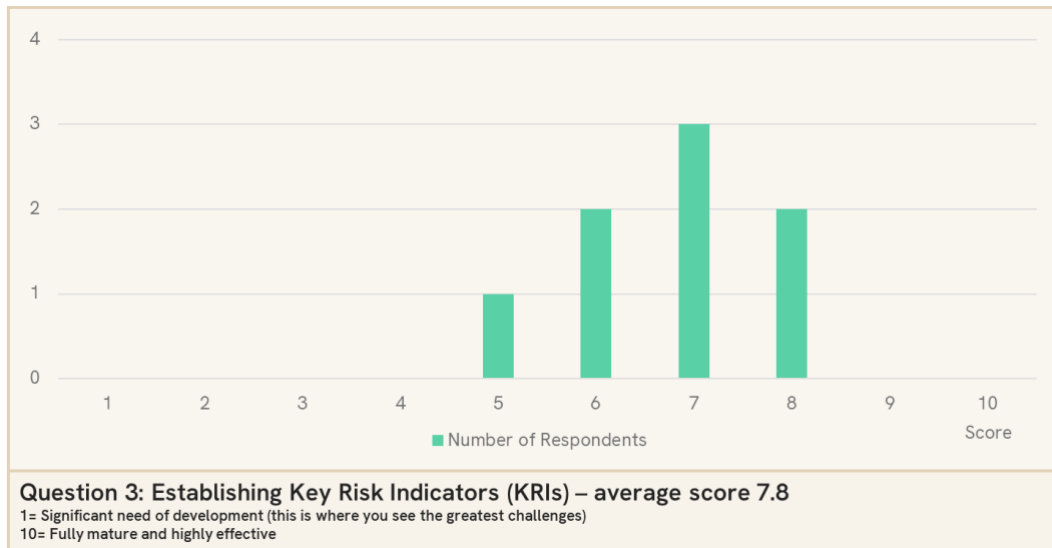
2. Att sätta gränser för övervakning av kundtransaktioner (tillämpligt för B2C-företag)

Genomsnittligt betyg 7,0, betygsfördelning: 3–8.

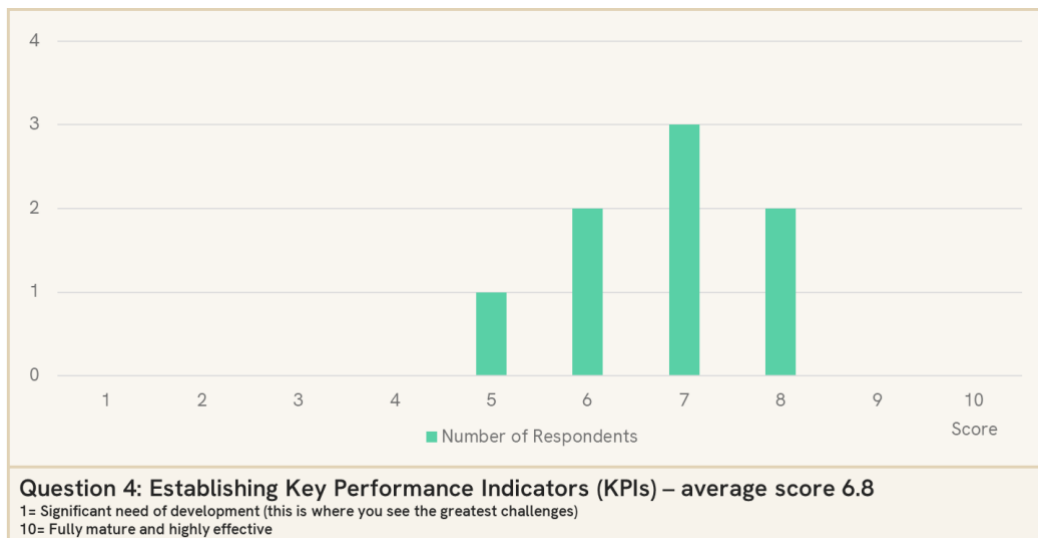
3. Etablera nyckelriskindikatorer (KRI)

Genomsnittligt betyg 7,8, betygsfördelning: 5–8.

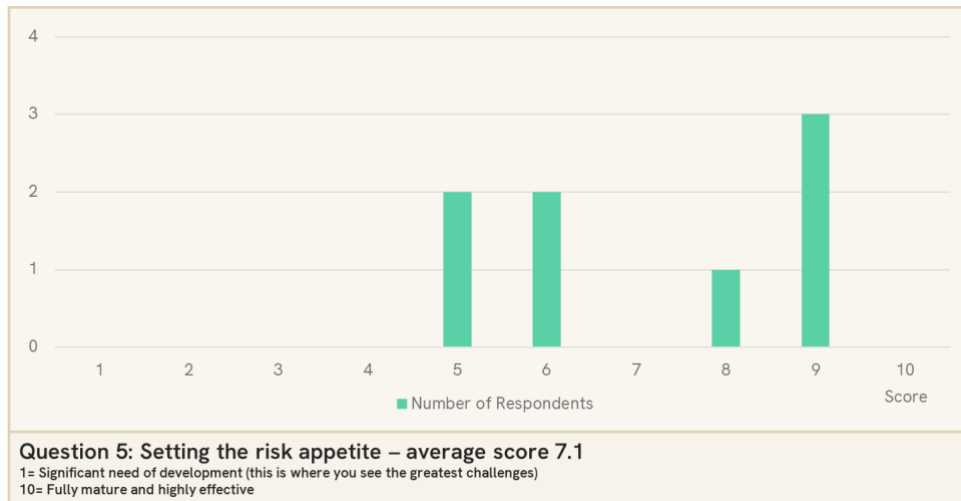
4. Etablera nyckelindikatorer på prestanda (KPI)

Genomsnittligt betyg 6,8, betygsfördelning: 5–8.

5. Att fastställa riskaptit

Genomsnittligt betyg 7,1, betygsfördelning: 5–9.

Summerade reflektioner

Generellt sett är introspektion och självutvärdering ingen lätt övning i en bransch eller organisation som inte har haft många år på sig att utvecklas och mogna. Särskilt inte i en otroligt snabbföränderlig riskmiljö. När penningtvättsarbetet diskuteras, tenderar många operatörer ha ett övervägande fokus på externa risker och intressenter. Få respondenterna i denna undersökning valde att diskutera interna risker i någon större utsträckning. Detta kan tyda på ett behov av att utveckla egna riskklassificeringsåtgärder. Det kan också vara så att branschen för onlinespel kan mogna ytterligare när det gäller penningtvätt.

Det råder en allmän brist på förståelse bland olika intressenter för hur penningtvättsarbetet hanteras inom spelbranschen. Speloperatörer står inför fundamentalt olika utmaningar vad gäller penningtvätt jämfört med vad finanssektorn har att hantera. Exakt hur det skiljer sig behöver förstås bättre – av bankerna, Spelinspektionen, men också av speloperatörerna själva. Anledningen till detta har främst att göra med kundrelationerna. Bankkunder drivs vanligtvis av ett behov av en produkt, medan spelkunder drivs av en vilja att använda produkten. Detta innebär att speloperatörer måste vara betydligt mer noggranna i alla steg av sina åtgärder mot penningtvätt och terrorfinansiering, dvs. kundkännedom, löpande monitorering etc., för att uppfylla regelverkskrav samtidigt som de bibehåller en god affärsverksamhet.

Operatörer fortsätter att möta utmaningar i förhållande till förväntningar i Spelinspektionens tillsynsarbete. Detta kan bero på oklara risklinjer och otillräcklig

vägledning kombinerat med begränsad interaktion med Spelinspektionen. Till exempel erkänns liknande frustration i förhållandet mellan finansinstitut i Sverige och Finansinspektionen. Samma sak märks i Danmark, men Sverige kan framstå som något särskilt i en internationell jämförelse.

Det råder ingen tvekan om att operatörer ofta missförstås. Det råder heller ingen tvekan om att kunder har olika incitament för att engagera sig i onlinespel jämfört med banktjänster. För att kunna skilja mellan risker behöver en organisation först ha en tillräcklig förståelse för vilka risker den utsätts för. Framöver skulle spelbranschen ha stor nytta av att kunna dela mer information, inklusive med Finanspolisen.

Operatörer kan vara mer datadrivna och flexibla än banker, vilket skapar förutsättningar för framsteg och överlägsenhet jämfört med banker med större komplexitet i sina tjänster och produkter och inte sällan nedtyngda av system som behöver uppdateras eller bytas ut. Medan operatörer har denna fördel är utmaningen att delar av deras AML-modeller, t.ex. kundriskklassificering, kundkännedom, riskbedömning etc., inte är fullt sammankopplade.

Samtidigt behöver de kunna balansera ansvarsfullt spelande och penningtvätt parallellt, under press från både banker och allmänheten.

Rekommendationer

Rekommendationer i relation till Finanspolisens arbete kring penningtvätt i spelbranschen

Utbyte av information om operativa upplägg och modus efterfrågas. Generellt kan sägas att inom bank och finans finns en upplevelse att man får mindre återkoppling och dialog med Polisen än vad man hade behövt. Det finns dock goda erfarenheter från banksektorn som skulle kunna överföras till spelbranschen.

Sedan 2020 har banksektorn genom ett antal banker och Bankföreningen har ett samarbete med Polisens underrättelseenhet på Nationella operativa avdelningen i form av SAMLIT (Swedish Anti-Money Laundering Intelligence Task Force).

SAMLITs syfte är att förbättra förmågan att identifiera och bekämpa penningtvätt och organiserad brottslighet samt finansiering av terrorism. Konkret betyder det att kunna säkra bättre bevisning för att lagföra individer och företag organiserade i kriminella nätverk. Arbetet bedöms som framgångsrikt och har formaliserats som en ordinarie del av arbetet mot penningtvätt.

En rekommendation är att etablera ett liknande samarbete som SAMLIT för samverkan mellan spelbranschen och polisen.

Rekommendationer i relation till Spelinspektionens tillsynsarbete

Respondenter vill genomgående se mer detaljerad vägledning från Spelinspektionen ner på en detaljerad nivå i olika processer pekar på en relativt låg mognaden i branschen. Samtidigt finns det en rädsla för att ställa frågor i samband med tillsyn, då det resulterar i att spelinspektionen granskar just de områden som operatören har frågor kring. Effekten blir att man under en granskning helt enkelt väljer att inte ställa några frågor. Det är självklart ett problem och en förlorad möjlighet till konstruktiv dialog.

Bättre vägledning behövs i flera avseenden. Advisense erfarenheter pekar på att tillsynsmyndigheter i andra länder återkopplar i större omfattning, dock kanske inte nödvändigtvis bättre. Advisense rekommenderar för övervägande att Spelinspektionen skulle kunna vidareutveckla sin verksamhet kring vägledning och dialog med branschen:

- Utökad vägledning om förebyggande av penningtvätt. Som exempel har den danska Spelinspektionen en vägledning på 89 sidor för detta .
- Vägledning kring hur tillsyn genomförs.

- Gemensamma tekniska workshops tillsynsmyndigheter emellan för att dela erfarenheter och expertis
- Konferenser eller seminarier specifikt riktade till funktionen Money Laundering Reporting Officer (MLRO), motsvarande Centralt Funktionsansvarig (CFA) i Sverige.
- Stöd för riskbedömningsarbetet i form av exempelvis frågeformulär

Rekommendationer i relation till banker

Respondenter som deltagit i denna rapport har uttryckt frustration vad gäller dialog med banker. I dagsläget har man svårt att förstå hur bankerna gör sin riskbedömning av operatörer, och uppfattar att man lätt blir föremål för så kallad de-risking, vilket som ovan beskrivet handlar om att finansiella institut helt och hållet vägrar att tillhandahålla vissa kundgrupper tjänster eller upphör att tillhandahålla sådana kunder tjänster, eftersom de anser att risken för penningtvätt är för stor. De-risking-fenomenet innebär i synnerhet att kundernas situation inte bedöms individuellt, utan åtgärderna riktas mot en hel kundgrupp. Inom EU har exempelvis betalningstjänstleverantörer och icke-vinstdrivande verksamheter identifierats som föremål för de-risking.

2023 publicerade den europeiska bankmyndigheten (EBA) nya riktlinjer för att säkerställa att kunder har tillgång till de finansiella tjänster de behöver för att fullt ut kunna delta i samhället. Kunder ska inte nekas tillgång till tjänster utan giltig anledning eller på ogrundade skäl relaterade till åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism. I praktiska termer innebär det att en bank inte får neka eller avsluta hela kundkategorier utan att först ha vidtagit åtgärder för att begränsa risken för AML/CTF, där det fastställts att risken överstiger bankens riskapitit.

Även om EBAs riktlinjer för AML/CTF är tillämpliga på ett brett spektrum av finansiella institutioner och icke-finansiella företag och yrken (så kallade Designated Non-Financial Businesses and Professions DNFBP), inklusive speloperatörer, erbjuder de inte detaljerade, sektorsspecifika riktlinjer för spelindustrin. Spelbolag har därför att konsultera både EBAs allmänna riktlinjer och de skraddarsydda riktlinjer för att säkerställa en heltäckande efterlevnad av AML/CTF-krav som fastställts av European Gambling and Betting Association (EGBA).

Enligt Advisense finns en risk att operatörer i fall av eventuell *de-risking* går till andra banker utanför Sverige som antingen erbjuder en annan typ av dialog för att bedöma och monitorera risk, eller i sämre fall inte är särskilt nogräknade.

Advisense rekommendation i övrigt i relation till bankernas dialog med operatörer är att ett mer utvecklat samarbete är det enda rimliga, exempelvis genom PEG-gruppen hos Bankföreningen, men också i ett samverkansformat med Polisen (Finanspolisen/Nationella Operativa Avdelningen)

Rekommendationer i relation till operatörernas fortsatta arbete mot penningtvätt

Skiftet från kort till andra betalningsmetoder antas minska penningtvättsrisken enligt flera respondenter. Förändringen antyder att man i praktiken outsourcar sin riskhantering. Men, genom att gå från kortbetalningar till Swish och en betaltjänstleverantör som Trustly uppstår dock en betydande koncentration av risker. Båda betalsätten förutsätter att pengarna är i systemet. I fallet betaltjänsten Trustly adderas ett säkerhetslager i transaktionen, däremot är det inte fallet vad gäller Swish som i dagsläget inte behöver följa penningtvättslagen.

Det är viktigt att vara fullt medveten om de potentiella konsekvenserna och notera att Swish inte är en verksamhetsutövare, och den ledande betalningstjänstleverantören på den svenska marknaden nyligen har bötfällts.

Adviseense rekommendation i detta avseende är operatörerna noga överväger de risker som kvarstår även efter en begränsning av betalmöjligheter till Swish och exempelvis Trustly. Det gäller fortsatt att enskilda operatörer ansvarar för att säkerställa en egen fullödlig riskhantering.

Ansvarsfullt spelade diskuterades i flera fall av respondenterna som mer prioriterat än arbetet mot penningtvätt. Ansvarsfullt spelade och antipeningtvätt behöver inte utgöra motstående målbilder såsom indikerat i flertalet av respondenternas diskussioner. Parametrarna är olika men det finns ett potential att dela data och uppnå en mer holistisk kundriskklassificering som omfattar både penningtvättsrisk och sannolikheten för oansvarigt spelade, på liknande sätt som man inom bank har möjlighet att dela information om kreditrisk och penningtvättsrisk för att uppnå en bättre kundkänedom.

Få respondenter kom in på hur effektiviteten i diverse specifika åtgärder och kontrollaktiviteter bedöms. En diskussion om utvärdering av modeller och ändamålsenlighet kopplat till effektivitetsfrågan uteblev i respondenternas svar, ej heller kom någon in på kvalitetskontroll av antipeningtvättsmodeller *som helhet*. Adviseense rekommendation är att ett tydligare helhetsperspektiv kring effektiviteten i arbetet skulle kunna stärka möjligheten för ledning och styrelse att hantera penningtvättsrisker i linje med riskaptiten och uppnå en mer effektiv användning av resurser.

Resultaten från denna mycket övergripande undersökning leder Adviseense till slutsatsen att speloperatörer först och främst bör fokusera på att ytterligare förstå sina egna penningtvättsrisker. Det skulle också hjälpa dem att utbilda andra intressenter om deras behov vad gäller regulatoriska förtydliganden.

Om Advisense

Advisense är ett marknadsledande expertföretag i Europa inom governance, risk och compliance med rådgivning och techlösningar i framkant. Sedan 2008 har vi kombinerat expertis inom regelverk, säkerhet, teknologi och riskhantering för att stötta våra kunder med insikter och praktisk erfarenhet. Vi navigerar i en föränderlig och komplex omgivning, och stöttar våra kunder i varje steg från analys och rådgivning till implementation och daglig drift. Advisense har mer än 450 anställda baserade i Bergen, Bryssel, Köpenhamn, Göteborg, Frankfurt, Helsingfors, Malmö, Oslo, Riga, Stockholm och Vilnius.

www.advisense.com

